

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ประกอบด้วยการศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ และรวมถึงการป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการอธิบายเพื่อให้เห็นสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบต่าง ๆ ของเมือง ที่อาจจะมีส่วนสัมพันธ์ต่อการเกิดอาชญากรรมขึ้นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

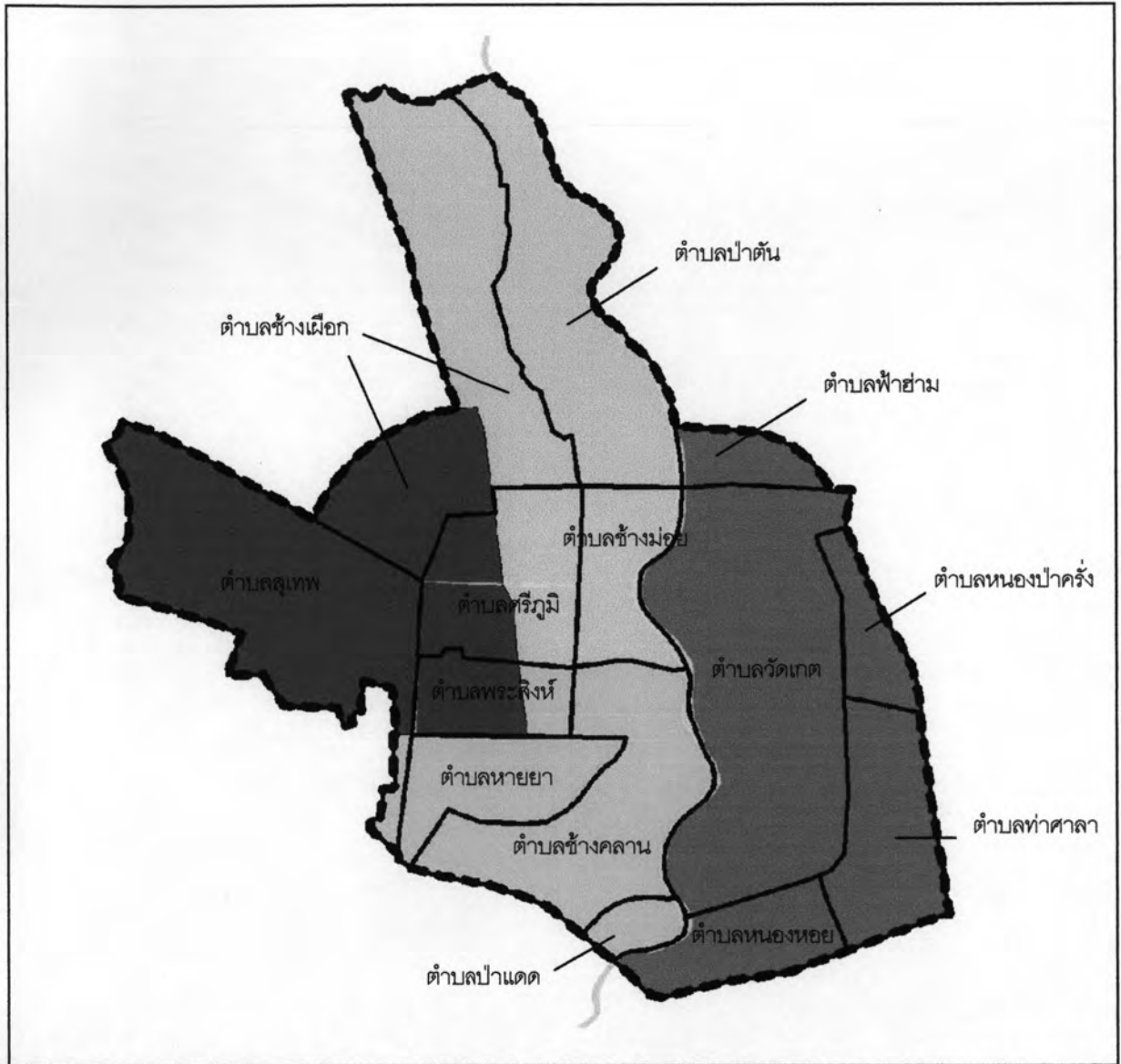
3.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

เมืองเชียงใหม่ตั้งอยู่บริเวณเชิงดอยสุเทพทางด้านตะวันออก มีแม่น้ำปิงไหลผ่านกลางเมืองในแนวเหนือ-ใต้ เมืองเชียงใหม่ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ.2478 โดยมีพื้นที่ 17.5 ตารางกิโลเมตร และได้ขยายพื้นที่เพิ่มเป็น 40.22 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2526 จนถึงปัจจุบัน มีการแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 4 แขวง (รูป 3.1) ได้แก่

1. แขวงกาวิละ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวัดเกต ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองหอย และตำบลฟ้าฮ่าม รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 12.61 ตารางกิโลเมตร
2. แขวงนครพิงค์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลป่าตัน ตำบลช้างม่อย ตำบลช้างเผือกบางส่วน และตำบลศรีภูมิบางส่วน รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 11.26 ตารางกิโลเมตร
3. แขวงศรีวิชัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสุเทพ ตำบลช้างเผือกบางส่วน ตำบลศรีภูมิบางส่วน และตำบลพระสิงห์บางส่วน รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 9.51 ตารางกิโลเมตร
4. แขวงเม็งราย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหายยา ตำบลช้างคลาน ตำบลพระสิงห์บางส่วน และตำบลป่าแดดบางส่วน รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 6.84 ตารางกิโลเมตร

สามารถแบ่งพื้นที่ของเมือง ออกเป็นเขตเมืองชั้นในและเขตเมืองชั้นนอก โดยครอบคลุมพื้นที่ ดังนี้ เขตเมืองชั้นใน ได้แก่ ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน ตำบลหายยา ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม่อย และตำบลวัดเกต รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 16.59 ตารางกิโลเมตร

ส่วนพื้นที่เขตเมืองชั้นนอก ได้แก่ ตำบลป่าแดด ตำบลช้างเผือก ตำบลป่าตัน ตำบลสุเทพ ตำบลหนองหอย ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองป่าครั่ง และตำบลฟ้าฮ่าม รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 23.63 ตารางกิโลเมตร

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

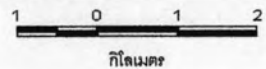
รูป 3.1 พื้นที่แบ่งความรับผิดชอบของเทศบาลนครเชียงใหม่

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตเทศบาล
- ขอบเขตตำบล
- แหวงกาวิละ
- แหวงนครพิงค์
- แหวงเม็งราย
- แหวงศรีวิชัย

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะศึกษาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีและภูมิสารสนเทศ (ภาคเหนือ)

3.1.1 การใช้ที่ดิน

ลักษณะของการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 (รูป 3.2) ประกอบด้วยการใช้ที่ดิน 8 ประเภท ดังนี้

1. การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย เป็นประเภทการใช้ที่ดินที่พบมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่นของเมือง โดยมีลักษณะกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ โดยมีการปะปนกันของที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ในระดับต่าง ๆ กัน

2. การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม เป็นประเภทการใช้ที่ดินที่พบมารองลงมา โดยจะกระจุกตัวอยู่ในเขตย่านการค้าใจกลางเมืองที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของคูเมือง และพื้นที่รอบ ๆ คูเมือง และมีลักษณะกระจายตัวอยู่ในบริเวณสองฟากของถนนสายสำคัญ รวมถึงจุดตัดของถนน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนช้างคลาน ถนนท่าแพ และถนนช้างม่อย

3. การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า พบในสัดส่วนที่น้อย โดยจะแทรกตัวปะปนอยู่กับการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม โดยเฉพาะบริเวณริมถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง ซึ่งเป็นกิจการประเภทโรงงานน้ำแข็ง โรงงานไม้แปรรูป โรงงานเย็บผ้า และโรงงานแปรรูปอาหาร

4. การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ มีการกระจายตัวอยู่ทั่วทั้งพื้นที่แทรกปะปนไปกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ของเมือง โดยเฉพาะภายในเขตคูเมือง พื้นที่สถาบันราชการขนาดใหญ่ที่เห็นได้ชัด ได้แก่ พื้นที่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของคูเมือง เป็นพื้นที่ของโรงพยาบาลมหารัตนนครเชียงใหม่ และพื้นที่ทางด้านตะวันออกของพื้นที่ เป็นพื้นที่ของค่ายกาวิละ

5. การใช้ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา พบว่า มีสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงอุดมศึกษา โดยจะพบกระจายตัวปะปนไปกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ของเมือง ซึ่งพบมากในพื้นที่ภายในคูเมือง และพบพื้นที่สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่อยู่ทางด้านตะวันตกของเมือง โดยเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

6. การใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา พบว่า ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีวัดตั้งอยู่จำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองชั้นใน โดยเฉพาะภายในคูเมือง และพบปัญหาการรुक้าเขตโบราณสถานและพื้นที่โดยรอบ เช่น มีการใช้พื้นที่ภายในบริเวณวัดเป็นสถานที่จอดรถยนต์ หรือการตั้งสถานบันเทิง สถานบริการติดกับพื้นที่ของวัด

7. การใช้ที่ดินประเภทนันทนาการ ภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีสวนสาธารณะ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น คือ สวนสาธารณะหนองบวหาด ส่วนพื้นที่อื่นมีลักษณะเป็นสวนหย่อมบริเวณริมแม่น้ำ หรือริมถนนเท่านั้น และมีสนามกอล์ฟ ซึ่งเป็นพื้นที่นันทนาการขนาดใหญ่บริเวณทางด้านใต้ของเมือง

8. การใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและที่โล่งว่าง ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ขนาดเล็กปะปนแทรกไปกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ของเมือง มีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สังเกตได้ชัด คือ บริเวณเขตเมืองชั้นนอกย่านถนนอ้อมเมือง ถนนเชียงใหม่-หางดง และบริเวณระหว่างสถานีรถไฟไปจนถึงถนนซูเปอร์ไฮเวย์

สำหรับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ระหว่างปี พ.ศ.2543 – 2548 (ตาราง 3.1) พบว่า การใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและที่โล่งว่างมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยมีแนวโน้มลดลงและเปลี่ยนแปลงไปเป็นการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยมากที่สุด โดยเฉพาะพื้นที่ในส่วนของตำบลฟ้าฮ่าม ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลสุเทพ และตำบลช้างเผือก และพบว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่พาณิชยกรรม โดยเฉพาะตามแนวเส้นทางคมนาคมที่มุ่งออกไปยังพื้นที่เขตชานเมือง ได้แก่ บริเวณถนนเชียงใหม่-หางดง ถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่-ลำปาง โดยมีพื้นที่จำนวนหนึ่งบริเวณตำบลป่าแดดถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นสถาบันราชการ นอกจากนี้ยังพบแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของสถาบันการศึกษา ในพื้นที่ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองหอย ร้อยละ 1.09 สำหรับการ ใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนการใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา และนันทนาการ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ตาราง 3.1 การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ.2543 และ 2548

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ พ.ศ.2543		พื้นที่ พ.ศ.2548		ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
	ตารางกิโลเมตร	ร้อยละ	ตารางกิโลเมตร	ร้อยละ	
ที่พักอาศัย	18.53	46.07	19.63	48.81	2.73
พาณิชยกรรม	5.70	14.17	6.51	16.19	2.01
อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	0.36	0.90	0.49	1.22	0.32
สถาบันราชการ	1.91	4.75	2.28	5.67	0.92
สถาบันการศึกษา	2.17	5.40	2.61	6.49	1.09
สถาบันศาสนา	0.60	1.49	0.60	1.49	0.00
นันทนาการ	1.02	2.54	1.02	2.54	0.00
เกษตรกรรมและที่โล่ง	9.93	24.69	7.08	17.60	-7.09
รวม	40.22	100.00	40.22	100.00	

ที่มา : คำนวณจากโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

พ.ศ. 2543

พ.ศ. 2548

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

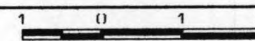
รูป 3.2 การใช้ที่ดินเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2543 และ พ.ศ. 2548

คำอธิบายสัญลักษณ์

ที่อยู่อาศัย	อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	สถาบันการศึกษา	นันทนาการ
พาณิชยกรรม	สถาบันราชการ	สถาบันศาสนา	เกษตรกรรมและที่โล่ง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิโลเมตร

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมโยธาธิการและผังเมือง

3.1.2 โครงข่ายคมนาคม

โครงข่ายถนนภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ (รูป 3.3) ประกอบด้วย 2 โครงข่ายหลัก คือ

1. โครงข่ายแบบตาราง (Grid Network) สังกตได้จากพื้นที่ภายในเขตคูเมือง และย่านศูนย์กลางธุรกิจและการค้าที่มีลักษณะเป็นแบบตารางแบ่งเป็นตารางกริด โดยถนนภายในคูเมือง และย่านศูนย์กลางธุรกิจและการค้าดังกล่าว จะมีลักษณะถนนแบบลาดยาง และขนาดของถนนไม่กว้างมาก มีพื้นผิวเรียบ ปัญหาของระบบถนนส่วนนี้ คือ ถนนค่อนข้างแคบและมีการจราจรติดขัดในบางช่วงเวลา

2. โครงข่ายแบบวงแหวนและรัศมี (Ring and Radial Network) เป็นถนนที่รองรับยานพาหนะที่เข้า - ออกเมือง โดยถนนแบบวงแหวนมีลักษณะคล้ายเป็นวงที่ล้อมรอบศูนย์กลางเมืองออกไป ได้แก่ ถนนสายชุปเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ - ลำปาง และถนนมหิดล ส่วนถนนแบบรัศมีจะเป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองเชียงใหม่กับต่างอำเภอ มีลักษณะคล้ายรัศมีแผ่ออกไปจากศูนย์กลางเมือง ได้แก่ ถนนห้วยแก้ว ถนนสุเทพ ถนนสายเชียงใหม่ - ลำพูน เป็นถนนแบบลาดยาง ส่วนถนนที่เชื่อมต่อกับต่างอำเภออื่น ๆ มักเป็นถนนแบบคอนกรีต ซึ่งได้แก่ ถนนช้างเผือก - โชตนา ถนนสายเชียงใหม่ - ดอยสะเก็ด และถนนสายเชียงใหม่ - หางดง เป็นต้น

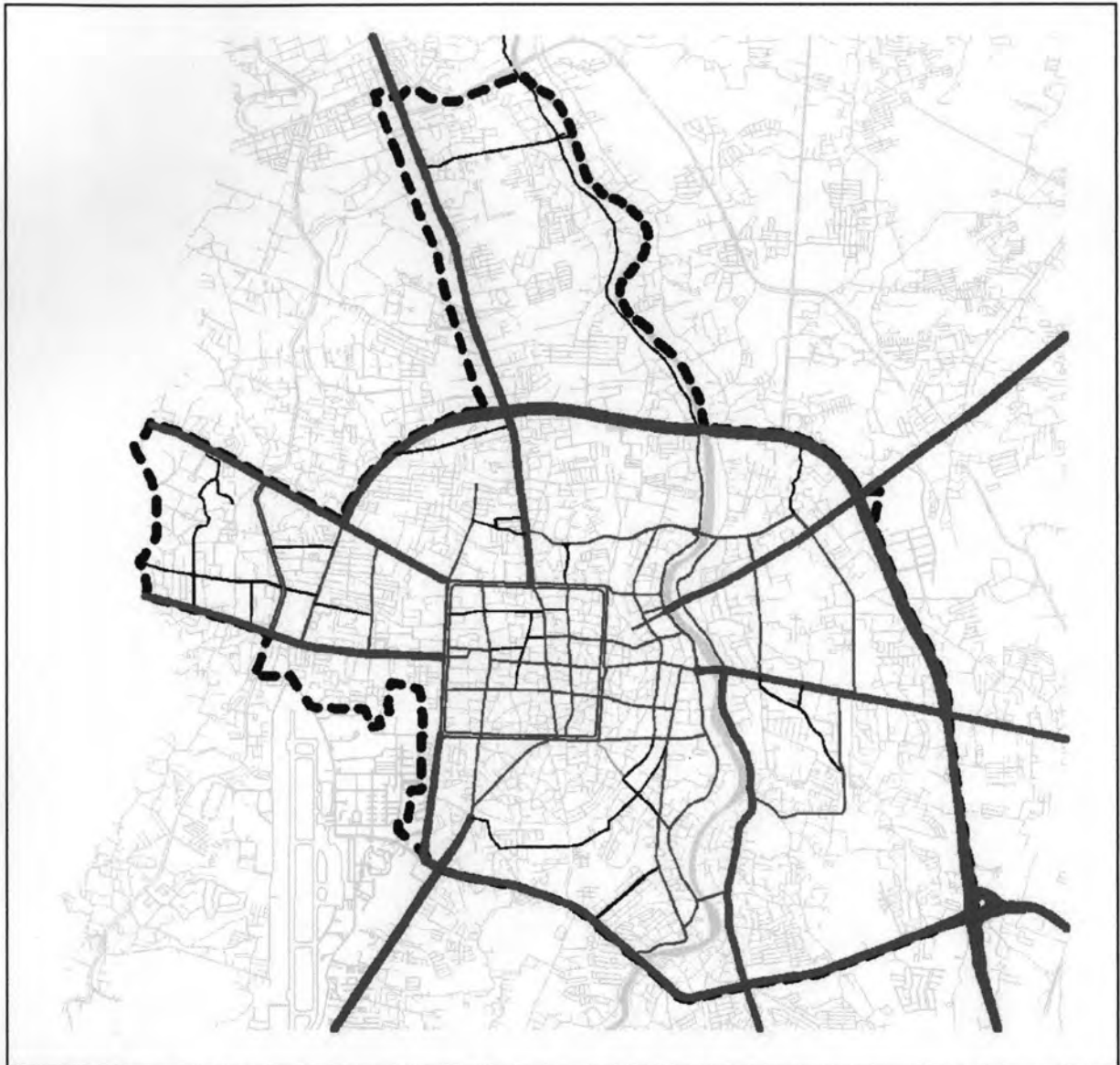
ในปัจจุบันระบบถนนของเมืองเชียงใหม่ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม (รูป 3.3) คือ

1. ถนนสายหลัก มีผิวจราจรกว้าง 10 - 12 เมตร โครงข่ายเบาบางมีการพัฒนาตามแนวยาว ปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วนเฉลี่ย 2,500 - 3,000 คัน ได้แก่ ถนนห้วยแก้ว ถนนสุเทพ ถนนมหิดล ถนนช้างเผือก ถนนโชตนา ถนนเจริญเมือง ถนนแก้ววรวรัฐ และถนนสายเชียงใหม่ - ลำพูน เป็นต้น

2. ถนนสายรอง มีผิวจราจรกว้าง 8 - 10 เมตร โครงข่ายหนาแน่นลักษณะแบบตารางกริด ปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วนเฉลี่ย 2,000 - 2,500 คัน ได้แก่ ถนนคลองชลประทาน ถนนนิมมานเหมินท์ ถนนศิริมงคลอาจารย์ ถนนหัสติเสวี ถนนมณีนพรัตน์ ถนนมูลเมือง ถนนศรีดอนไชย ถนนบุญเรืองฤทธิ์ ถนนราชดำเนิน ถนนสามล้าน ถนนราชมรรคา ถนนราชภาคินัย ถนนช้างคลาน ถนนเจริญเมือง และถนนบำรุงราษฎร์ เป็นต้น

3. ถนนสายย่อย มีผิวจราจรกว้าง 6 - 8 เมตร รองรับกับปริมาณการจราจรจากถนนสายรอง ปริมาณการจราจรเบาบาง ได้แก่ ถนนสุวิวงศ์ ถนนหายยา ถนนสนามกีฬา ถนนประชาสัมพันธ์ ถนนป่าตัน เป็นต้น

4. ถนนซอย มีผิวการจราจรกว้างน้อยกว่า 6 เมตร โครงข่ายเบาบางลักษณะซับซ้อน ไม่มีแบบแผน ปริมาณการจราจรเบาบาง มีการเข้าถึงลำบาก เนื่องจากเป็นถนนที่คับแคบ ได้แก่ ถนนสันติรักษ์ ถนนใจแก้ว ถนนบ้านพระ ถนนต้นขาม และตรอกซอกซอยต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

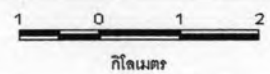
รูป 3.3 โครงข่ายคมนาคมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตเทศบาล
- แหล่งน้ำ
- ถนนสายหลัก
- ถนนสายรอง
- ถนนสายย่อย
- ถนนซอย

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีและภูมิสารสนเทศ
(ภาคเหนือ)

3.1.3 ไฟสาธารณะ

การให้บริการทางด้านไฟฟ้าต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการให้แสงสว่างบริเวณพื้นที่สาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นหน้าที่ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค บ้านเด่น ซึ่งทำหน้าที่รับกระแสไฟฟ้าจากการจำหน่ายของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มี 2 ระบบ คือ

1. ระบบ 1 เฟส 2 สาย 11 เควี หรือ 22 เควี/230 โวลต์
2. ระบบ 4 เฟส 4 สาย 11 เควี หรือ 22 เควี/400/230 โวลต์

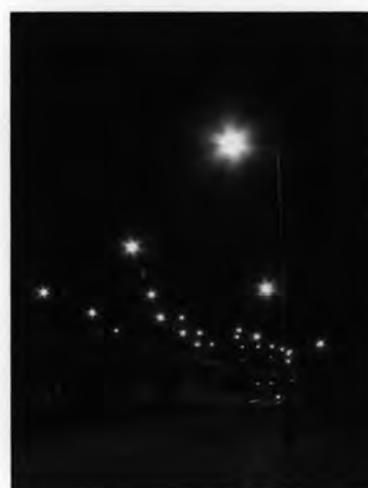
ไฟสาธารณะที่พบมี 2 แบบ (รูป 3.4) คือ แบบที่ใช้หลอดแบบไอโซเดียม (Sodium vapor) ซึ่ง จะให้แสงสีเหลือง และให้แสงสว่างกระจายครอบคลุมพื้นที่ 4 – 5 เมตร พบตามถนนสายหลัก สะพานต่าง ๆ และหลอดแบบไอปรอท (Mercury vapor) จะให้แสงสีขาวอมน้ำเงินแกมเขียว และให้แสงสว่างกระจายครอบคลุมพื้นที่ 2 – 3 เมตร พบตามถนนทั่ว ๆ ไป

สำหรับการขอตติดตั้งไฟสาธารณะในพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ เป็นการกำหนดโดยเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อแสดงด้วยแผนที่แสดงระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะ (รูป 3.5) พบว่าบริเวณถนนสายหลักของเมือง ไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 20 – 30 เมตร จึงเป็นถนนที่มีความสว่างมาก บริเวณถนนสายรองไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 30 – 40 เมตร ส่วนบริเวณถนนซอยภายในพื้นที่ มีตำแหน่งไฟสาธารณะแต่ละต้นห่างกัน 40 – 80 เมตร

นอกจากนี้ยังมีการติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างบริเวณสถานที่สำคัญ ซึ่งเป็นหลอดแบบเส้นใยปกติ เช่น บริเวณถนนรอบ คูเมืองเชียงใหม่ สวนสาธารณะริมแม่น้ำปิง โบราณสถานเพื่อเพิ่มแสงสว่าง และความสวยงามให้กับเมือง ทำให้พื้นที่บริเวณต่าง ๆ ดังกล่าวมีความสว่างมากขึ้น

หลอดแบบไอปรอท

หลอดแบบไอโซเดียม

รูป 3.4 ประเภทไฟสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รูป 3.5 ระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

คำอธิบายสัญลักษณ์

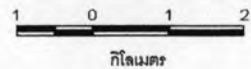
- ขอบเขตเทศบาล
- แหล่งน้ำ

ระยะการส่องสว่างของไฟสาธารณะ

- ถนนที่มีความสว่างมาก
- ถนนที่มีความสว่างปานกลาง
- ถนนที่มีความสว่างน้อย

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดเชียงใหม่

3.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม

3.2.1 ประชากร

จากข้อมูลของสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2548 (ตาราง 3.2) พบว่า มีจำนวนประชากรในเขตเทศบาลทั้งหมด 169,886 คน และมีความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลโดยเฉลี่ย 4,224 คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในปี พ.ศ.2543 พบว่า มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 4,651 คน

ตาราง 3.2 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2543 และ 2548

ตำบล	พ.ศ. 2543		พ.ศ. 2548	
	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม ²)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม ²)
พระสิงห์	9,089	4,940	8,737	4,748
ช้างคลาน	22,439	6,131	24,069	6,576
หายยา	15,205	8,219	14,948	8,080
ป่าแดด	2,137	2,705	1,995	2,525
ศรีภูมิ	18,673	6,840	19,152	7,015
ช้างม่อย	11,200	6,747	13,664	8,231
ช้างเผือก	15,488	3,805	15,977	3,926
ป่าตัน	8,678	1,323	8,758	1,335
สุเทพ	19,603	3,532	20,213	3,642
วัดเกต	26,771	5,520	27,112	5,590
หนองหอย	6,351	3,113	6,158	3,019
ท่าศาลา	6,398	2,569	6,246	2,508
หนองป่าครั่ง	1,816	1,713	1,742	1,643
ฟ้าฮ่าม	1,387	1,296	1,115	1,042
รวม	165,235	4,108	169,886	4,224

ที่มา: ดัดแปลงจากสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่

ตำบลที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่มากที่สุด คือ ตำบลวัดเกต ตำบลช้างคลาน และตำบลสุเทพ เนื่องจากเป็นตำบลที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับตำบลอื่น ๆ ส่วนตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ ตำบลช้างม่วย ตำบลหายยา ตำบลศรีภูมิ และตำบลช้างคลาน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานมานาน และเป็นย่านพาณิชยกรรมที่สำคัญของเมืองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากความหนาแน่นประชากรทั้งหมดสามารถจัดกลุ่มความหนาแน่นประชากรได้ 5 กลุ่ม (รูป 3.6) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรมากกว่า 6,000 คนต่อตารางกิโลเมตร ขึ้นไป ประกอบด้วย 4 ตำบล คือ ตำบลช้างม่วย ตำบลหายยา ตำบลศรีภูมิ และตำบลช้างคลาน ซึ่งในตำบลดังกล่าวมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่เกือบเต็มพื้นที่ เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานมานาน และยังเป็นพื้นที่ย่านพาณิชยกรรมที่สำคัญของเมืองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรมาก มีความหนาแน่นระหว่าง 4,000 – 6,000 คนต่อตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลวัดเกตและตำบลพระสิงห์ ซึ่งตำบลวัดเกตเป็นตำบลที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด แต่มีความหนาแน่นอยู่ในลำดับที่ 5 เนื่องจากมีพื้นที่ขนาดใหญ่ ครอบคลุมอาณาเขตทางทิศตะวันออกของแม่น้ำปิงเป็นพื้นที่ถึง 4.85 ตารางกิโลเมตร แต่ยังมีพื้นที่ว่างบริเวณริมทางรถไฟ และเป็นที่ตั้งของเตหหาร ส่วนในตำบลพระสิงห์เป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง และมีโบราณสถานจำนวนมาก

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรปานกลาง มีความหนาแน่นระหว่าง 3,000 – 3,999 คนต่อตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลช้างเผือก ตำบลสุเทพ และตำบลหนองหอย โดยพื้นที่ของตำบลช้างเผือกจะครอบคลุมพื้นที่ทางทิศเหนือของถนนวงแหวน ซึ่งยังคงมีพื้นที่ว่างบางส่วนที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ส่วนตำบลสุเทพเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่จึงมีพื้นที่ตั้งถิ่นฐานน้อย ส่วนตำบลหนองหอย มีพื้นที่ว่างใกล้เขตทางรถไฟจำนวนมาก

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรน้อย มีความหนาแน่นระหว่าง 2,000 – 2,999 คนต่อตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 1 ตำบล คือ ตำบลท่าศาลา เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และมีพื้นที่ว่างขนาดใหญ่บริเวณริมถนนชูเปอร์ไฮเวย์

กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด มีความหนาแน่นน้อยกว่า 2,000 คนต่อตารางกิโลเมตร มี 3 ตำบล คือ ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลป่าตัน และตำบลฟ้าฮ่าม ในส่วนของตำบลหนองป่าครั่งและตำบลฟ้าฮ่ามเป็นตำบลมีพื้นที่ขนาดเล็ก ส่วนตำบลป่าตันเป็นตำบลที่มีพื้นที่มากที่สุดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย พื้นที่เกษตรกรรม ไม่มีกิจกรรมดึงดูดให้คนเข้ามาอยู่อาศัย จึงมีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รูป 3.6 ความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ความหนาแน่นประชากรมากที่สุด
- ความหนาแน่นประชากรมาก
- ความหนาแน่นประชากรปานกลาง
- ความหนาแน่นประชากรน้อย
- ความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด

ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 0 1 2

กิโลเมตร

ที่มา : สำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่

3.2.2 กลุ่มทางสังคม

กลุ่มทางสังคมในพื้นที่ หมายถึง กลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหรือไม่กับการเกิดอาชญากรรม ซึ่งรวมไปถึงย่านเสื่อมโทรมต่าง ๆ หรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งรวมอบายมุขต่าง ๆ ของเมือง กลุ่มทางสังคมต่าง ๆ เหล่านี้อาจก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ภาพลักษณ์ของเมือง และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในเขตเมือง โดยประกอบไปด้วย (รูป 3.7)

1. แหล่งชุมชนแออัด

แหล่งชุมชนแออัดเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของคนยากไร้ ที่พักอาศัยอยู่อย่างแออัดยัดเยียด ขาดแคลนการบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ทำให้บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนถูกกดดันให้เกิดปัญหาสังคมตามมา โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมอันเป็นผลมาจากภาวะทางเศรษฐกิจ ความกดดันในครอบครัวที่ต้องดิ้นรน จึงมักมีปัญหายาเสพติด การค้าประเวณี โรคเอดส์ อบายมุขต่าง ๆ นอกจากนี้พื้นที่ชุมชนแออัดมักเป็นที่หลบซ่อนตัวของอาชญากรอีกด้วย พื้นที่ชุมชนแออัดที่ตั้งอยู่ใกล้พื้นที่พาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ เช่น ตลาดสด ห้างสรรพสินค้า มีโอกาสที่คนในชุมชนแออัดประกอบอาชญากรรม เนื่องจากมีความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกิดขึ้น แหล่งชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีจำนวน 80 แห่ง ส่วนใหญ่มักเกาะกลุ่มให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น บริเวณถนนสิงหราชต่อเนื่องไปถึงถนนทิพย์เนตร บริเวณด้านหลังตลาดศิริวัฒนา บริเวณตลาดหนองหอย บริเวณถนนห้วยแก้วและถนนสุเทพ

2. กลุ่มวัยรุ่น

กลุ่มสังคมวัยรุ่นเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ทั้งในและนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีอายุตั้งแต่ 10 - 20 ปี มักใช้รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะ มีการรวมกลุ่มตั้งแต่ 3 - 5 คน ขึ้นไป บางกลุ่มมีสมาชิกถึง 100 คน โดยจะตั้งตัวเป็นกลุ่มแก๊งต่าง ๆ โดยเรียกชื่อตามลักษณะพื้นที่ที่มา ตามชื่อของหัวหน้ากลุ่ม หรือตามชื่อลักษณะการแต่งกาย เช่น แก๊งบินลาติน แก๊งขามูไร แก๊งเอ็นดีอาร์ แก๊งสันผีเสื้อ เป็นต้น

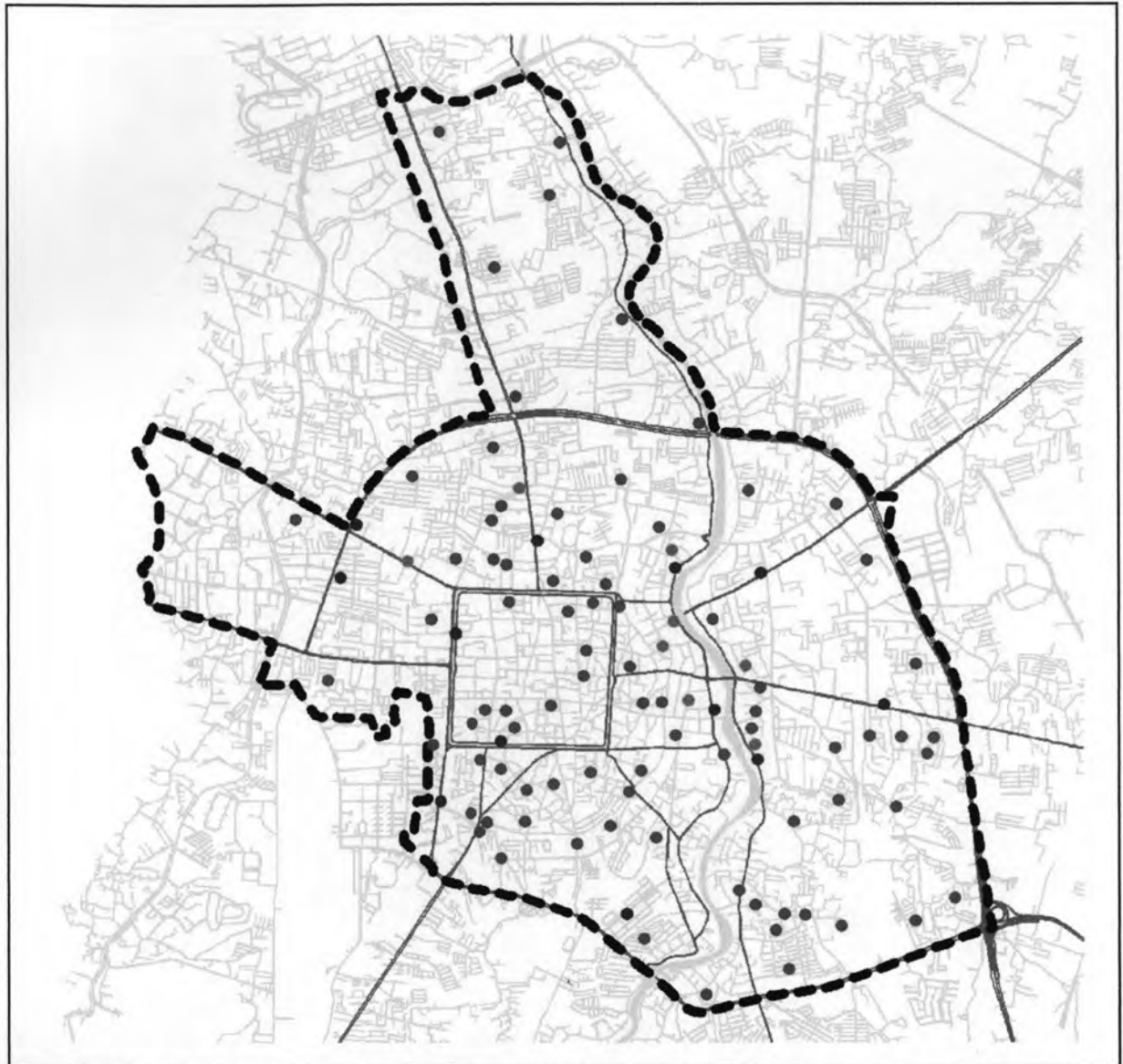
ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ที่กลุ่มวัยรุ่นมักมาอาศัยรวมกลุ่มกันนั้น ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะที่มีการเปิดให้เข้าออกได้ตลอดเวลา ถ้าหากเป็นสวนสาธารณะ พื้นที่โดยรวมมักมีตึกมีไฟส่องสว่างน้อย หรือหากเป็นสถานบันเทิง เมื่อถึงเวลาปิดบริการ กลุ่มวัยรุ่นจะออกมาเฝ้าครองพื้นที่รอบบริเวณ เพื่อประกาศศักดิ์ศรีระหว่างกลุ่ม ได้แก่ บริเวณลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ สวนสาธารณะรอบคูเมืองเชียงใหม่ สถานบริการบริเวณถนนลอยเคราะห์ สถานบันเทิงหลังย่านการค้าไนท์บาซาร์ กิจกรรมที่กลุ่มวัยรุ่นทำ ได้แก่ ดื่มสุรา เสพสารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ ทำลายทรัพย์สินสาธารณะ แชงรถ ทำร้ายร่างกายผู้อื่น และก่อคดีอาชญากรรม

3. กลุ่มบุคคลต่างด้าว กลุ่มชาวเขา และบุคคลเร่ร่อน

กลุ่มบุคคลต่างด้าวมักเป็นแรงงานนอกระบบที่หลบหนีเข้าเมือง สามารถกระทำความผิดและหลบหนีไปยังพื้นที่อื่นต่อ ๆ ไป เนื่องจากขาดหลักฐานการติดตามตัว การจับกุมจึงทำได้ลำบาก แรงงานต่างด้าวมักเข้าไปทำงานรับจ้างตามตลาดสด ร้านอาหาร สถานบันเทิง โดยอาศัยอยู่ในบริเวณที่ทำงาน หรือรวมกันเช่าห้องพักราคาถูกที่ไม่ห่างจากแหล่งงาน เพื่อความสะดวกในการเข้าไปทำงาน หรืออาศัยปะปนอยู่ในแหล่งชุมชนแออัดต่าง ๆ

กลุ่มชาวเขา ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เข้ามาค้าขายในเมือง ประกอบด้วย กลุ่มที่ลงมาขายสินค้าเกษตรให้แก่พ่อค้าในเมือง พบบริเวณด้านหลังตลาดต้นลำไยและตลาดเมืองสมุทร ในช่วง 03.00 – 06.00 น. กลุ่มที่ทำงานเป็นลูกจ้างขายสินค้าพื้นเมืองบริเวณทางเข้าตลาดวโรรส ในช่วงถนนช่วงเมรุ พบมากในเวลากลางวัน และกลุ่มที่เดินเร่ร่อนขายดอกไม้และเครื่องประดับให้แก่นักท่องเที่ยวในเวลาากลางคืน พบในบริเวณย่านการค้าไนท์บาซาร์ สถานบริการย่านถนนท่าแพและถนนลอยเคราะห์ ประตูท่าแพด้านทิศตะวันตก ด้านหลังตลาดประตูเชียงใหม่ สถานบริการริมถนนห้วยแก้วและถนนนิมมานเหมินท์

กลุ่มบุคคลเร่ร่อนโดยมากแล้วมักพบอยู่ทั่วไปในเขตเมือง โดยจะอาศัยขออาหารหรือเศษเงินจากนักท่องเที่ยว และจะอยู่ไม่ประจำที่ เดินทางไปเรื่อย ๆ บริเวณที่พบกลุ่มบุคคลเหล่านี้มักเป็นบริเวณสาธารณะที่ไม่มีบุคคลเป็นเจ้าของ เช่น บริเวณสวนสาธารณะด้านข้างตลาดต้นลำไย สวนสาธารณะริมแม่น้ำปิงระหว่างตลาดเมืองสมุทรไปจนถึงตลาดต้นลำไย บริเวณเชิงสะพานและใต้สะพานนารัฐ สะพานจันทร์สมอนุสรณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

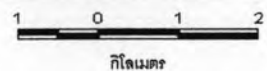
รูป 3.7 ตำแหน่งกลุ่มทางสังคมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ชุมชนแออัด
- กลุ่มวัยรุ่น
- กลุ่มบุคคลต่างด้าว กลุ่มชาวเขา

ภาควิชาการวางแผนที่ดินและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิโลเมตร

ที่มา : ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีและภูมิสารสนเทศ
(ภาคเหนือ)

3.3 ปัญหาอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ในเขตภาคเหนือตอนบน จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภูมิภาคที่ประสบกับปัญหาอาชญากรรมมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ในภูมิภาค เช่น พาณิชยกรรม การคมนาคมขนส่ง การศึกษา การท่องเที่ยว สาธารณสุข การบริการต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว และขาดการควบคุมการเจริญเติบโตของเมืองที่เหมาะสม จึงทำให้ยากต่อการควบคุมดูแลความปลอดภัยของประชาชนได้อย่างทั่วถึง ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเมืองโดยตรง

จากตาราง 3.3 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีจำนวนคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 8,318 คดี โดยเฉลี่ยมีคดีเกิดขึ้นปีละ 1,387 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 33.13 ของจำนวนคดีอาชญากรรมทั้งหมดในเขตภาคเหนือตอนบน และมีจำนวนคดีเพิ่มมากขึ้นทุกปี ในขณะที่พื้นที่ที่ประสบกับปัญหาอาชญากรรมมากรองลงมา คือ จังหวัดเชียงราย มีจำนวน 3,943 คดี หรือเฉลี่ยเกิดขึ้นปีละ 658 คดี ซึ่งมีจำนวนคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นน้อยกว่าของจังหวัดเชียงใหม่จำนวนมาก แสดงว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ประสบกับปัญหาอาชญากรรมมาก

เมื่อพิจารณาสัดส่วนการเกิดคดีอาชญากรรมในจังหวัดเชียงใหม่ (ตาราง 3.4 และรูป 3.8) พบว่า คดีอาชญากรรมร้อยละ 61 เกิดขึ้นในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนร้อยละ 39 เกิดขึ้นนอกพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และเมื่อคิดเทียบกับขนาดพื้นที่ พบว่า เทศบาลนครเชียงใหม่ มีคดีอาชญากรรม จำนวน 125 คดีต่อตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่นอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีคดีอาชญากรรมเพียง 0.15 คดีต่อตารางกิโลเมตร ทำให้สามารถระบุได้ชัดเจนว่าพื้นที่ในส่วนของเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรมมาก

เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติการเกิดคดีอาชญากรรมในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ (ตาราง 3.4) จะเห็นว่าในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2548 จำนวนคดีอาชญากรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละช่วงปีเป็นจำนวนค่อนข้างคงที่ และมีแนวโน้มว่ารูปแบบดังกล่าวจะยังคงดำเนินต่อไปในอนาคต ซึ่งเมื่อทำการคาดการณ์จำนวนคดีอาชญากรรมในอนาคตด้วยวิธีสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression) ดังรูป 3.9 พบว่า ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่จะมีจำนวนคดีอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี จนถึง พ.ศ.2558 จะมีคดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้นเป็น 1,530 คดี

จากข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาอาชญากรรมรุนแรงมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาเพื่อแก้ไขและหาแนวทางป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

ตาราง 3.3 สถิติคดีอาชญากรรมรายจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน พ.ศ.2543 – 2548

จังหวัด	จำนวนคดีอาชญากรรม (คดี)						รวม	ร้อยละ
	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.		
	2543	2544	2545	2546	2547	2548		
เชียงใหม่	1,130	1,226	1,314	1,485	1,538	1,625	8,318	33.13
เชียงราย	547	593	644	718	695	746	3,943	15.70
ลำปาง	429	487	540	626	674	695	3,451	13.75
น่าน	354	379	391	438	457	482	2,501	9.96
ลำพูน	321	354	362	405	423	448	2,313	9.21
แพร่	317	337	375	386	416	421	2,252	8.97
พะเยา	212	230	258	267	273	279	1,519	6.05
แม่ฮ่องสอน	94	125	138	142	150	161	810	3.23
รวมทั้งหมด	3,404	3,731	4,022	4,467	4,626	4,857	25,107	100.00

ที่มา: ดัดแปลงจากสมุดรายงานสถิติคดีอาญาในประเทศไทย ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ

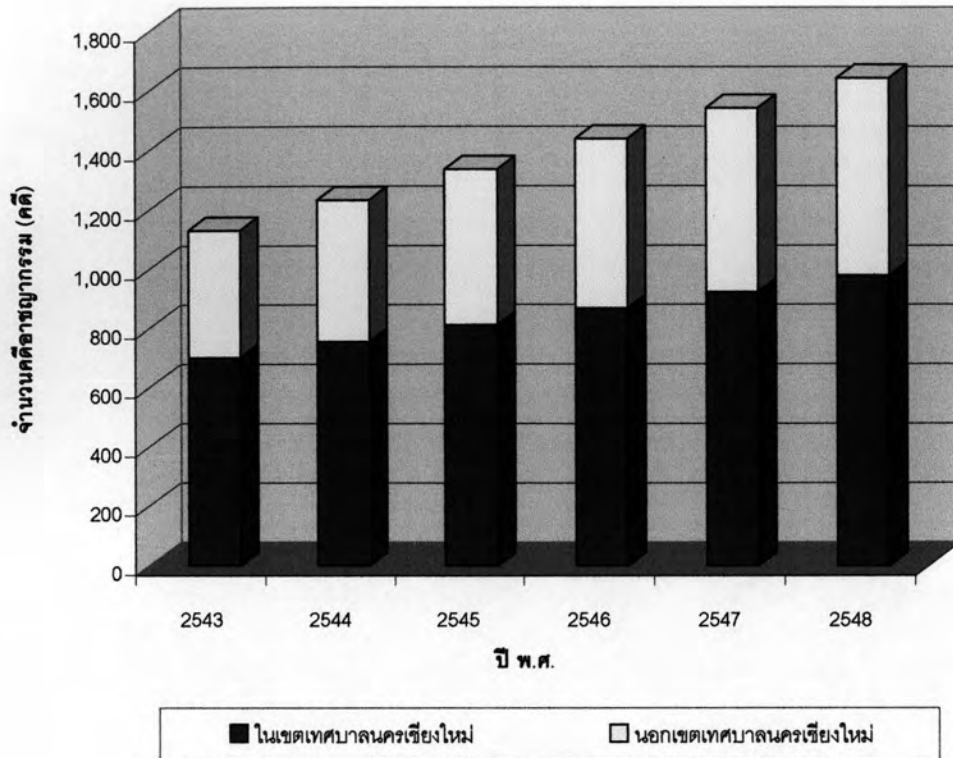
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตาราง 3.4 สถิติคดีอาชญากรรมในจังหวัดเชียงใหม่ แยกตามพื้นที่เขตเทศบาล พ.ศ.2543 – 2548

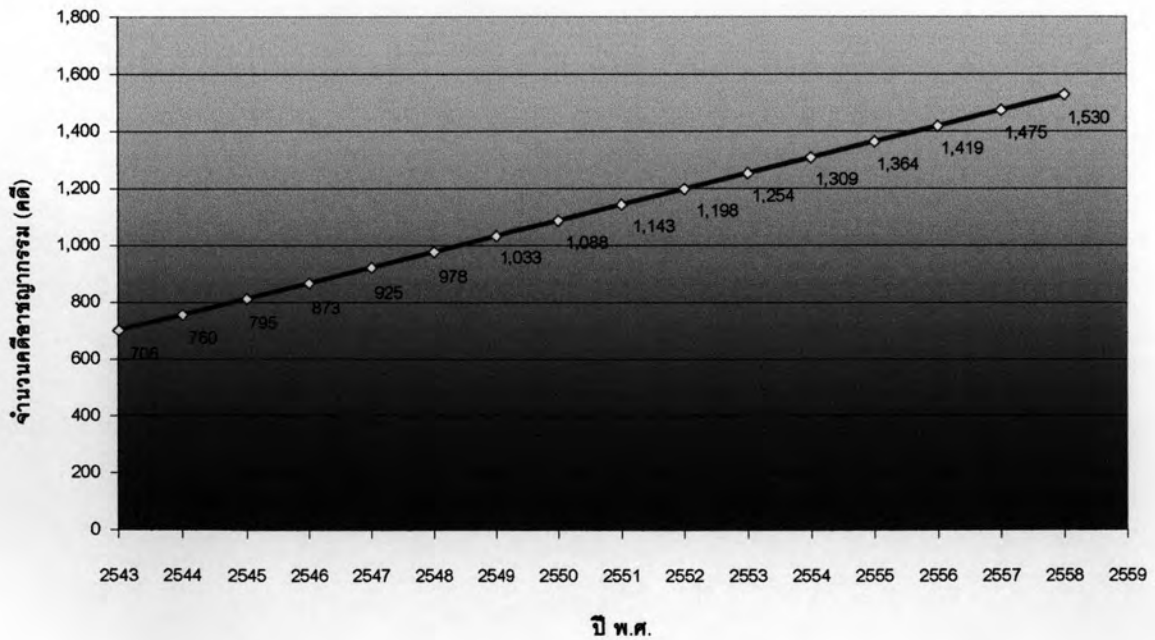
พื้นที่	จำนวนคดีอาชญากรรม (คดี)						รวม	ร้อยละ
	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.	พ.ศ.		
	2543	2544	2545	2546	2547	2548		
ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่	706	760	795	873	925	978	5,037	61
นอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่	424	466	519	612	613	647	3,281	39
รวมทั้งหมด	1,130	1,226	1,314	1,485	1,538	1,625	8,318	100

ที่มา: ดัดแปลงจากสมุดรายงานสถิติคดีอาญาในประเทศไทย ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รูป 3.8 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรพื้นที่ในและนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รูป 3.9 การคาดการณ์จำนวนครัวเรือนเกษตรกรในปี พ.ศ.2558 ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

3.4 การป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

การป้องกันอาชญากรรมเป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งถือว่าเป็นบริการทางด้านสาธารณูปการด้านหนึ่งของเมือง ด้วยการให้บริการทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ โดยเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมดังต่อไปนี้

3.4.1 สถานีตำรวจ

ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีสถานีตำรวจที่มีเขตรับผิดชอบพื้นที่โดยครอบคลุมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ทั้งหมด จำนวน 4 แห่ง (รูป 3.10) เพื่อเป็นการกระจายกำลังตำรวจไปยังแต่ละพื้นที่ให้เพียงพอกับจำนวนประชากร และเป็นการป้องกันรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งประกอบด้วย สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ สถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก สถานีตำรวจภูธรตำบลภูพิงค์ราชนิเวศน์ และสถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง โดยมีรายละเอียดพื้นฐาน และขนาดพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ (สภ.อ.เมืองเชียงใหม่) มีพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 12.53 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วยตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน ตำบลหายยา ตำบลป่าแดด ตำบลศรีภูมิ และตำบลช่างม่อ

สถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก (สภ.ต.ช้างเผือก) มีพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 10.63 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วยตำบลช้างเผือก และตำบลป่าตัน

สถานีตำรวจภูธรตำบลภูพิงค์ราชนิเวศน์ (สภ.ต.ภูพิงค์ฯ) มีพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 5.55 ตารางกิโลเมตร ได้แก่พื้นที่ของตำบลสุเทพ

สถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง (สภ.ต.แม่ปิง) มีพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 11.51 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วยตำบลวัดเกต ตำบลหนองหอย ตำบลท่าศาลา ตำบลหนองป่าครั่ง และตำบลฟ้าฮ่าม

พ.ศ.2548 สถานีตำรวจทั้ง 4 แห่ง มีจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมดในแต่ละสถานีตำรวจจำนวนรวมทั้งสิ้น 901 นาย โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจใน สภ.อ.เมืองเชียงใหม่ มีจำนวนมากที่สุดถึง 368 นาย คิดเป็นร้อยละ 40.84 รองลงมาคือเขต สภ.ต.แม่ปิง มีจำนวน 202 นาย คิดเป็นร้อยละ 22.42 และ สภ.ต.ช้างเผือกมีจำนวน 172 นาย คิดเป็นร้อยละ 19.08 ส่วน สภ.ต.ภูพิงค์ฯ มีจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจน้อยที่สุด คือ 159 นาย คิดเป็นร้อยละ 17.66 ของจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

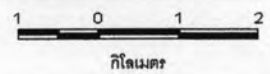
รูป 3.10 สถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

คำอธิบายสัญลักษณ์

- สถานีตำรวจ
- พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจ อำเภอเมืองเชียงใหม่
- พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจ ตำบลช้างเผือก
- พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจ ตำบลลพพิงค์ราชนิเวศน์
- พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจ ตำบลแม่ปิง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

3.4.2 ตู้ยามและจุดตรวจตู้แดง

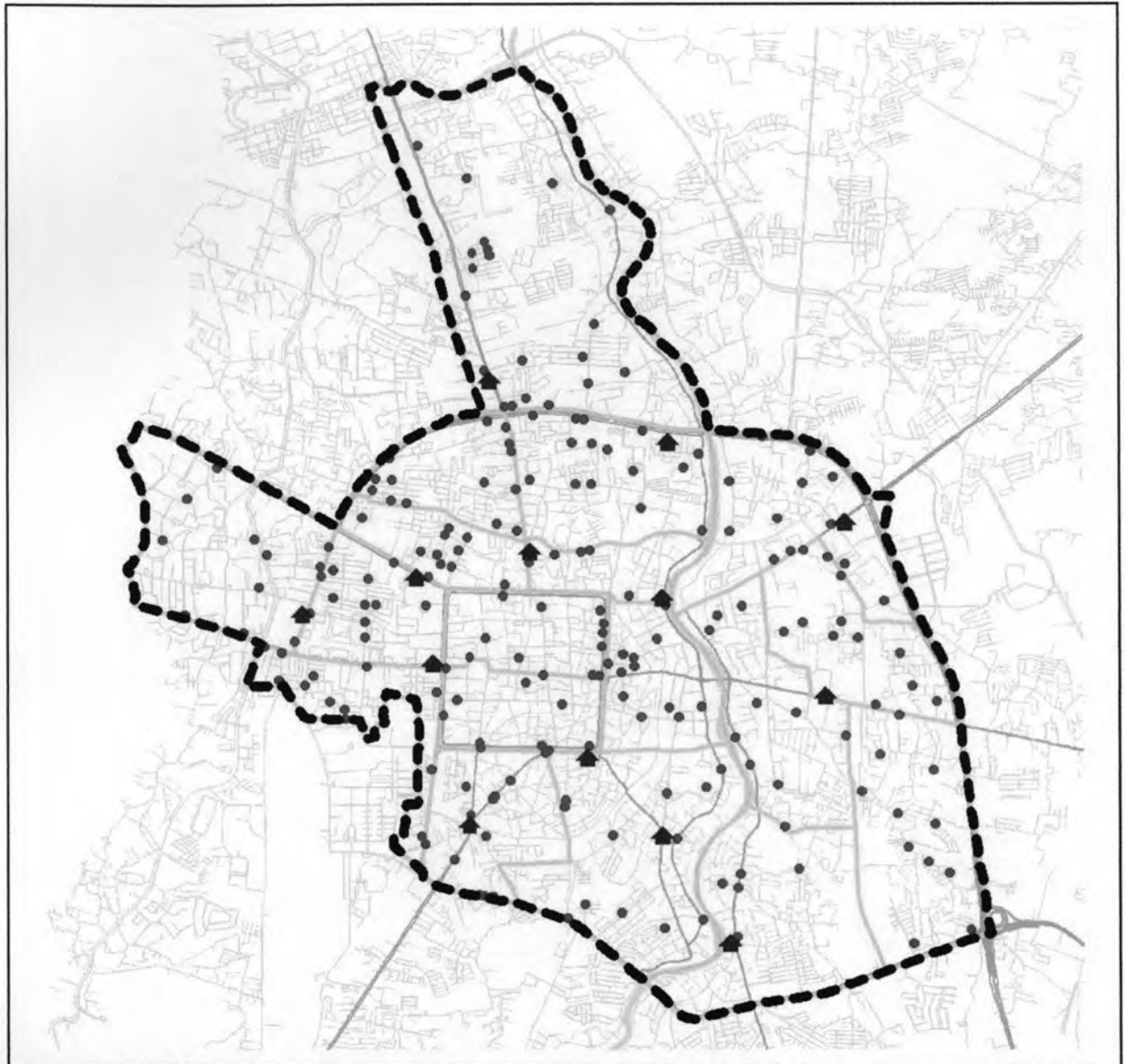
การติดตั้งตู้ยาม และจุดตรวจตู้แดงเป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดผลทางจิตวิทยาแก่ประชาชนทั่วไป และผู้ที่ต้องการกระทำความผิด คือ ประชาชนจะเกิดความรู้สึกอับอายและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนมากขึ้นเมื่อได้รู้ว่าที่พักอาศัยของตนนั้นได้มีการตรวจตราจากเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างสม่ำเสมอ ส่วนคนร้ายหรือผู้ที่ต้องการกระทำความผิดก็จะเกิดความรู้สึกกลัวที่จะถูกจับ จึงไม่กล้าที่จะกระทำความผิด ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีการจัดแบ่งเขตสายตรวจ ดังนี้

การจัดการเขตตรวจของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 เขตตรวจ โดยมีจุดตรวจตู้แดงจำนวน 58 แห่ง (รูป 3.11) มีจุดตรวจตู้แดงเกาะกลุ่มกันอยู่ในเขตคูเมืองตอนในที่เป็นเขตที่พักอาศัยหนาแน่น โดยกระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ บริเวณถนนที่ล้อมรอบคูเมือง โดยเฉพาะบริเวณถนนมูลเมือง บริเวณย่านประตูท่าแพ และถนนลอยเคราะห์ และเมื่อห่างไปจากเขตคูเมืองแล้ว ส่วนใหญ่จะกระจายไปตามแนวถนนหลักของพื้นที่ ได้แก่บริเวณถนนวัวลาย ถนนช้างคลาน ถนนอัฒเมือง สำหรับตู้ยาม มีจำนวน 4 แห่ง (รูป 3.11) ได้แก่ ตู้ยามราชเชียงใหม่ ตู้ยามวโรรส ตู้ยามทิพยเนตร และตู้ยามช้างคลาน

การจัดการเขตตรวจของสถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก แบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 เขตตรวจ โดยมีจุดตรวจตู้แดงจำนวน 65 แห่ง ตำแหน่งจุดตรวจตู้แดงมีลักษณะกระจายทั่วไปในพื้นที่ โดยเฉพาะตามแนวถนนช้างเผือก และถนนโชตนา สำหรับตู้ยาม มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ตู้ยามเจ็ดยอด ตั้งอยู่บริเวณริมถนนโชตนา และตู้ยามสนามกีฬา ตั้งอยู่บริเวณสถานีขนส่งช้างเผือก และตู้ยามบริเวณห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส สาขาคำเที่ยง

การจัดการเขตตรวจของสถานีตำรวจภูธรตำบลภูพิงค์ราชนิเวศน์ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 เขตตรวจ โดยมีจุดตรวจตู้แดงจำนวน 35 แห่ง ตำแหน่งจุดตรวจตู้แดงมีลักษณะกระจายทั่วไปตามถนนสายหลักของพื้นที่ ได้แก่ ถนนสุเทพ ถนนห้วยแก้ว ถนนนิมมานเหมินท์ ถนนศิริมงคลอาจารย์ ถนนคลองชลประทาน สำหรับตู้ยาม มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ตู้ยามกาดสวนแก้วบริเวณทางสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขากาดสวนแก้ว ตู้ยามชุมชนบริเวณทางเข้าโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และตู้ยามสวนดอกบริเวณชุมชนสวนดอก

การจัดการเขตตรวจของสถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง แบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 เขตตรวจ โดยมีจุดตรวจตู้แดงจำนวน 51 แห่ง ภาพรวมของตำแหน่งจุดตรวจตู้แดงมีลักษณะกระจายทั่วไปในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยกระจายตัวอยู่ในทุกพื้นที่ แม้ว่าไม่ใช่บริเวณถนนสายหลักสำหรับตู้ยาม มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ตู้ยามขนส่งอาเขต ตู้ยามเจริญเมือง บริเวณสถานีรถไฟ และตู้ยามหนองหอยบริเวณตลาดหนองหอย

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

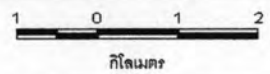
รูป 3.11 ตำแหน่งตู้ยาม จุดตรวจตู้แดง และเขตสายตรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ▲ ตำแหน่งตู้ยาม
- ตำแหน่งจุดตรวจตู้แดง
- ขอบเขตสายตรวจ
- ขอบเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
- ถนน
- แม่น้ำ

ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา: สถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

3.4.3 การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

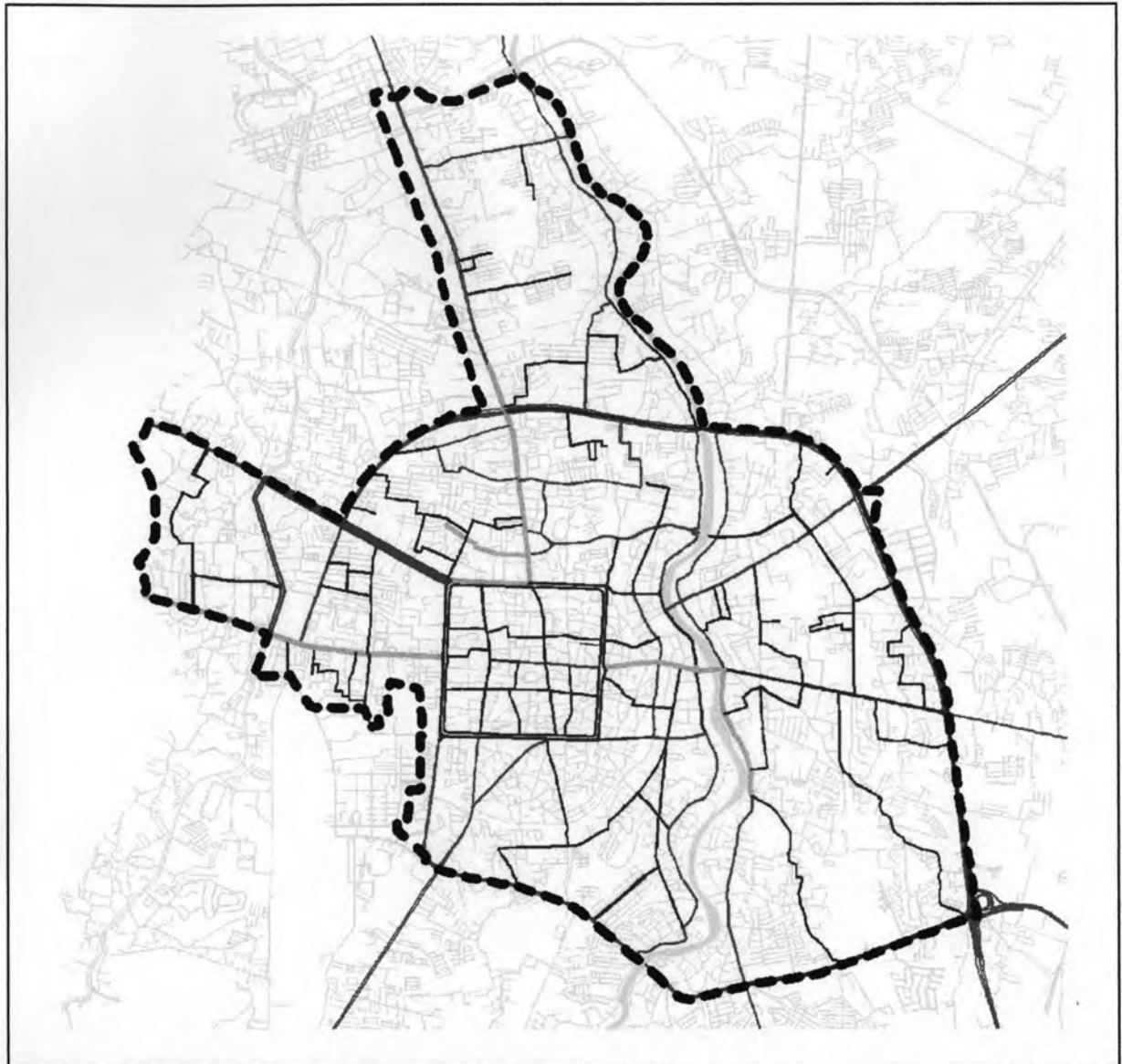
การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานอยู่มากมาย ขึ้นอยู่กับกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน้าที่ปฏิบัติของแต่ละกลุ่ม กลุ่มของเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถแยกเป็นกลุ่มใหญ่ตามลักษณะการทำงาน ได้แก่ กลุ่มตำรวจสายตรวจ กลุ่มตำรวจสืบสวนและสอบสวน และกลุ่มตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านชุมชนสัมพันธ์ โดยกลุ่มที่ต้องเผชิญกับกลุ่มคนร้ายโดยตรง คือ กลุ่มตำรวจสายตรวจ โดยมีการจัดแบ่งสายตรวจ ดังนี้

1. สายตรวจรถยนต์ เป็นสายตรวจที่ใช้รถยนต์เป็นพาหนะ มีหน้าที่ในการให้การสนับสนุนควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจให้ปฏิบัติตามแผนการตรวจที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนรับผิดชอบออกตรวจตราในถนนสายหลักสายสำคัญในพื้นที่ สถานที่สำคัญ แหล่งธุรกิจการค้า สถานที่ราชการ

2. สายตรวจรถจักรยานยนต์ เป็นสายตรวจที่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ มีหน้าที่ออกตรวจตราป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบตามแผนการตรวจที่มีการติดตั้งจุดตรวจตู้แดงไว้ โดยออกปฏิบัติงานครั้งละ 2 คน แบ่งออกเป็น 3 ผลัด ใน 24 ชั่วโมง ได้แก่ ผลัดที่ 1 ปฏิบัติงานเวลา 08.00 – 16.00 น. ผลัดที่ 2 เวลา 16.01 – 24.00 น. และผลัดที่ 3 เวลา 00.01 – 08.00 น.

3. สายตรวจเดินเท้า เป็นสายตรวจที่ไม่ใช้ยานพาหนะ มีหน้าที่ลาดตระเวนในพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของประชาชนอยู่ตลอดเวลา และใช้กับพื้นที่บางแห่งที่ยานพาหนะไม่อาจผ่านไปได้ พื้นที่ปฏิบัติงานของสายตรวจเดินเท้า คือ พื้นที่บริเวณย่านการค้าไนท์บาซาร์ เพื่อเสริมการปฏิบัติของสายตรวจรถจักรยานยนต์

ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ จะมีเส้นทางที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจใช้เป็นประจำในการออกตรวจแต่ละครั้ง ดังรูป 3.12 ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้น สายตรวจที่ตรวจออกตรวจตราพื้นที่ในเขตรับผิดชอบจะไม่ใช้เส้นทางที่ซ้ำกันในแต่ละวัน เพื่อไม่ให้กลุ่มอาชญากรทราบได้ว่าตำรวจมีเส้นทางในการออกตรวจตราบริเวณใด โดยพบว่าเส้นทางที่ถูกใช้บ่อยที่สุด คือ ถนนห้วยแก้ว ซึ่งผ่านบริเวณที่มีการใช้ที่ดินแบบพาณิชยกรรม เช่น ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขา กาดสวนแก้ว โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ โรงแรมเชียงใหม่ฮิลล์ เป็นต้นเส้นทางสายตรวจที่มีการใช้บ่อยรองลงมา มีทั้งหมด 4 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 ถนนสุเทพ เส้นทางที่ 2 ถนนมณีนพรัตน์ ถนนช้างเผือก และถนนท่าแพ ส่วนเส้นทางที่มีความถี่ของการใช้เส้นทางปานกลาง และน้อย พบปะปนกันอยู่ในพื้นที่ โดยบริเวณถนนที่เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างนอกเมืองกับในตัวเมืองมีความถี่ของการใช้เส้นทางปานกลาง ยกเว้นถนนชูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง มีความถี่การใช้เส้นทางต่ำ ส่วนถนนที่มีลักษณะเป็นตรอก ซอย ที่อยู่ถัดจากบริเวณถนนสายหลักเข้าไปในพื้นที่ มีความถี่การใช้เส้นทางต่ำ

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของเมืองกับรูปแบบการเกิดอาชญากรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

รูป 3.12 เส้นทางสายตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

คำอธิบายสัญลักษณ์

- เส้นทางสายตรวจที่ถูกใช้บ่อยที่สุด
- เส้นทางสายตรวจที่ถูกใช้บ่อย
- เส้นทางสายตรวจที่ถูกใช้ปานกลาง
- เส้นทางสายตรวจที่ถูกใช้น้อย

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา: สถานีตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่